

Litteratur om forskningsetik

Tore Nilstun

Det finns en mycket omfattande litteratur om etik och forskning på och med människor. Den följande litteraturlistan innehåller ett urval av artiklar och böcker som bör vara av intresse för Smt's läsare.

Vad gäller den pågående amerikanska debatten kan Levine 1988 rekommenderas. Denna bok innehåller också en mycket omfattande litteraturlista, hela 754 referenser. Spicker, Alon, de Vries, Engelhardt Jr, eds, 1988 är också mycket läsvärd. Där är perspektivet mer internationellt. Även historiska aspekter beaktas. På svenska finns Hermerén 1986 och Nilstun 1991. Den förra ägnas åt etiska frågor i humaniora och samhällsvetenskap, den senare ägnas åt den medicinska forskningen.

Allebeck P, Jansson B eds (1990): Ethics in medicine: Individual integrity versus demands of society. New York: Raven Press.

Allebeck P, Westrin C-G (1989): Etik i folkhälsoforskning – förslag till riktlinjer. Läkartidningen; 86:3050–3053.

Altman L K (1986): The story of self-experimentation in medicine. Who goes first? New York: Random House.

Andersen D, Mabeck C E, Riis P, red (1985): Medicinsk etik. Köpenhamn: FADSL's Forlag.

Baum M (1986): Do we need informed consent? The Lancet, October 18: 911–912.

Beauchamp T L, Childress J F (1989): Principles of biomedical ethics. New York, Oxford: Oxford University Press (Orig publ 1979).

Beauchamp T L, Faden R R, Wallace Jr R J, Walters L eds (1982): Ethical issues in social science research. Baltimore, London: The John Hopkins University Press.

Beecher H K (1966): Ethics and clinical research. New England Journal of Medicine; 274:1354–1360.

Berg K, Tranøy K E eds (1983): Research ethics. New York: Alan R Liss inc. (Progress in clinical and biomedical research, vol 128).

Byrne P ed (1990): Ethics and law in health care and research. Chichester, New York, Brisbane, Toronto, Singapore: John Wiley & Sons.

Centrala försökdjursnämnden (1992): Författningar och allmänna råd mm om användningen av djur för vetenskapliga ändamål. Stockholm: CFN:s skriftserie, Nr 17.

Coates R (1990): Ethics and physiotherapy. Australian physiotherapy; 36:84–87.

Dahlqvist G (1988): Reformera de forskningsetiska kommittéerna! Bredda expertkretsen, ta med flera lekmän. Kräv etisk skolning och ge dem meritvärde. Läkartidningen; 85:4449–4450.

Eliasson R (1987): Forskningsetik och perspektivval. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson U (1990): Forskningens betydelse. Läkartidningen; 87:3369–3379.

Faden R, Beauchamp T L (1986): A history and theory of informed consent. Oxford: Oxford University Press.

Fagerberg H, Bishofberger E, Jacobsson L, Lindmark G (1985): Medicinsk etik och människosyn. Stockholm: Liber.

Finer D (1985): Försökdjursetiska nämnder kontroversiell fråga. Ökad andel lekmän och större makt? Bör "ineffektiva" nämnder bantas? Läkartidningen; 82:2896–2898.

Freeman B (1987): Equipose and the ethics of clinical research. New England journal of medicine; 317 (3):141–145.

Freese J (1984): Etik och integritet på undantag? Allt fler konflikter i framtiden mellan det möjliga och det oönskade. Läkartidningen; 81:1387–1388.

Giertz G (1977): De etiska kommittéernas verksamhet. Stockholm: Svenska läkaresällskapets förlag.

Giertz G (1984): Etik i läkarens vardag. Stockholm: Medicinska forskningsrådet.

Gifford F (1986): The conflict between randomized clinical trials and the therapeutic obligation. Journal of medicine and philosophy; 11:347–366.

Good clinical trial practice. Nordic guidelines (1989). Uppsala: Nordiska läkemedelsnämnden (NLN Publication 28).

Heimann P (1962): Experiment med människor. Medicin med och utan humanitet – randanmärkningar till debatten om humanförsökens villkor. Läkartidningen; 59:2364–2376.

Hemberg J, Hermerén G, Wärneryd O eds (1987): Skall etiken styra forskningen? Integritet, sanning och nytta. Lund: Lund University Press.

Hermerén G (1986): Kunskapens pris. Forskningsetiska problem och principer i humaniora och samhällsvetenskap.

- Stockholm: Forskningsrådets förlagstjänst.
- Hjemdahl P (1984): Forskningsetisk granskning av epidemiologiska projekt. *Läkartidningen*; 81:1588.
- Hovedkomiteen for norsk forskning (1981): Forskning og etisk ansvar. Oslo.
- Ivy A C (1948): The history and ethics of the use of human subjects in medical experiments. *Science*; 108:1–5.
- Johansson S (1986): Forskare – behandlare – patient. En studie i praktisk forskningsetik. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis (akad avh).
- Kadane J B (1986): Progress toward a more ethical method for clinical trials. *Journal of medicine and philosophy*; 11:385–404.
- Kalkas H, Sarvimäki A eds (1987): Omvårdnadens etiska grunder. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Karlsson Y (1986): Etik vid klinisk prövning på svårt sjuka. Helsingforsdeklarationen bör revideras. Bör forsknings- eller patienthänsyn stärkas? *Läkartidningen*; 83:237–238.
- Kirchhoff U (1980): Die Verantwortung muss beim Arzt bleiben. Ethische Probleme in der medizinischen Forschung. *Der Arzt im Krankenhaus*; 11:672–681.
- Kopelman L (1986): Consent and randomized clinical trials: Are there moral or design problems. *Journal of medicine and philosophy*.
- Krook A (1990): "Forskningspärm" hjälp för alla som medverkar i kliniska studier. *Läkartidningen*; 87:2103.
- Levine R J (1988): Ethics and regulation of clinical research (2:a rev uppl). New Haven, London: Yale University Press.
- Lifton R J (1986): The nazi doctors. London: Macmillan.
- Lorentz M, Stagh T (1991): Användningen av försöksdjur i Sverige 1990. Stockholm: Centrala försöksdjursnämnden (CFN:s skriftserie Nr 15).
- Lynöe N, Jacobsson L (1987): Kvalitet eller integritet. En pilotstudie av en forskningsetisk kommitté. *Läkartidningen*; 84:3246–3248.
- Marquis D (1986): An argument that all prerandomized clinical trials are unethical. *Journal of medicine and philosophy*; 11:367–383.
- McCormick R A (1974): Proxi consent in the experimentation situation. *Perspectives in biology and medicine*; 18:2–20.
- Mitscherlich A, Mielke F (1960): *Medicine ohne Menschlichkeit*. Fischer Bücherei.
- Moll A (1902): *Ärztliche Ethik. Die Pflichten des Arztes in allen Beziehungen seiner Thätigkeit*. Stuttgart: Verlag von Ferdinand Enke.
- Muggia F M (1981): Anticancer drug development and federal regulations: Protection against progress. *America Journal of Medicine*; 71:341–344.
- National Commission for the Protection of Human Subjects of Biomedical and Behavioral Research (1978) Belmont report: Ethical principles and guidelines for research involving human subjects. Washington DC: US Government Printing Office.
- Nilstun T (1989): *Medicin och moral. En bok om forskningsetik*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilstun T, Hermerén G (1992): Forskningsetiska kommittéer bör ändra praxis. Fokusera på svårbedömda projekt, motivera beslut. *Läkartidningen*; 89:581–2.
- Norberg A, Sandman P O, Winblad B (1985): Etiska överväganden vid forskning på dementa patienter. *Läkartidningen*; 82:4528–4530.
- Ramsey P (1978): The enforcement of morals: Nontherapeutic research on children. *Hastings Center Report*. 6:21–30.
- Ravetz J R (1971): *Scientific knowledge and its social problems*. Oxford: Oxford University Press.
- Reichsgesundheitsamt, Deutsches Reich (1931) Richtlinien für neuartige Heilbehandlung und für die Vornahme wissenschaftlicher Versuche am Menschen. *Reichsgesundheitsblatt*. Vol 6. Berlin.
- Robinson J (1989): Contemporary lessons from Nazi medicine. *IME (Institute of Medical Ethics) Bulletin*. Nr 47:13–20.
- Rydén L red (1990): Etik för forskare. En antologi med utgångspunkt i arbetet med uppsalakodexen. Stockholm: UHÅ (Uppföljning & policystudier, Skriftserie 1990:1).
- Sass H M (1983): Reichsrundschreiben 1931: Pre-Nuremberg German regulations concerning new therapy in human experiments. *Journal of medicine and philosophy*; 8:99–111.
- Silverman W A (1985): *Human experimentation. A guided step into the unknown*. Oxford/New York/Tokyo: Oxford University Press.
- Singer P ed (1986): *Applied ethics*. Oxford Oxford University Press.
- Solbakk J H (1990): Ethics review committees in biomedical research in the Nordic countries – history, organization and function. Oslo: Senter for medisinsk etikk. (Manus).
- SOU 1989:74 Forskningsetisk prövning. Organisation, information och utbildning.
- SOU 1989:75 Etik granskning av medicinsk forskning. De forskningsetiska kommittéernas verksamhet.
- Spicker S F, Alon I, de Vries A, Engelhardt Jr H T eds (1988): *The use of human beings in research. With special reference to clinical trials*. Dordrecht/Boston/London: Kluwer Academic Publishers.
- Taylor K M, Margolese R G, Soskolne C L (1984): Physicians' reasons for not entering eligible patients in a randomized clinical trial of surgery for breast cancer. *New England journal of medicine*. 310(21):1363–1367.
- Tranøy K E (1991): *Medisinsk etikk i vår tid*. Bergen: Sigma forlag A/S.
- Welin S (1991): Perspektiv på forskningsetik. Göteborg: Centrum för forskningsetik (Studies in research ethics, Nr 1).
- Westman-Naeser S (1990): Nordiska riktlinjer för genomförande av kliniska prövningar. *Läkartidningen*; 87:3382–3384.
- Wulff H R, Andur Pedersen S, Rosenberg R (1990): *Medicinsk filosofi*. København: Munksgaard.
- Vår lösen (Forskare om forskningsetik), 1986, nr5–6.